

**BIRINCHI QADAM: SAVODXONLIKKA YO‘L OCHUVCHI
INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR****DILNOZA MAMAYUSUPOVA HAYOTOVNA***Farg'ona viloyati Marg'ilon shahar 14-maktab**Boshlang'ich ta'lim***ANNOTATSIYA**

Mazkur maqola boshlang'ich ta'limda bolalarning savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirish jarayonida innovatsion texnologiyalarning ahamiyatini tahlil qiladi. Maqolada zamonaviy texnologiyalarning o'qish va yozishga qiziqishni oshirishdagi o'rni, interaktiv metodlarning samaradorligi hamda bolalarning ta'lim jarayoniga bo'lgan ijobiy munosabatini rivojlantirish imkoniyatlari yoritiladi. Shuningdek, virtual ta'lim vositalari, masofaviy ta'lim platformalari va multimediya materiallarining boshlang'ich savodxonlikka bo'lgan ta'siri haqida tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, savodxonlik, innovatsion texnologiyalar, interaktiv o'yinlar, virtual ta'lim, multimediya materiallari, masofaviy ta'lim.*

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim jarayoni bolalarning bilim olishga bo'lgan ilk qadamlaridir. Ushbu bosqichda savodxonlikni rivojlantirish nafaqat o'qish va yozish ko'nikmalarini shakllantirish, balki ularning ijodkorlik, mustaqil fikrlash va mantiqiy tahlil qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar va metodlar katta ahamiyat kasb etmoqda.

Nazariy jihatdan qaraganda, interfaol ta'lim metodlari va raqamli vositalar bolaning bilimni o'zlashtirish jarayonini tezlashtirishga xizmat qiladi. Masalan, o'yinlar orqali o'rgatish yoki virtual muhitda bilim olish savodxonlikni mustahkamlashda muhim o'rin tutadi. Bolalarning o'zlashtirish darajasini oshirish uchun zamonaviy yondashuvlarda vizual va audio materiallarning birgalikdagi ishlatilishi ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Amaliy jihatdan esa, masofaviy ta'lim platformalari, interaktiv elektron darsliklar va multimedia resurslari yordamida o'qituvchilar an'anaviy dars metodlaridan chiqib, o'quvchilarga qiziqarli va qulay muhit yaratishi mumkin. Masalan, bolalar uchun mo'ljallangan maxsus dasturlar va ilovalar yordamida ularning o'qishga bo'lgan qiziqishi kuchayadi.

Zamonaviy metodlar, jumladan, STEM yondashuvi, CLIL (fan va til integratsiyasi), hamda o'yin orqali ta'lim (gamifikatsiya) boshlang'ich ta'limni yangi darajaga olib chiqmoqda. Ushbu usullar bolalarning tabiiy qiziqishini rag'batlantirib, ularning savodxonlikni tez va sifatli egallashlariga yordam beradi.

ASOSIY QISM

Boshlang'ich ta'limda savodxonlikni rivojlantirish jarayonida nazariy jihatlar amaliyotga tatbiq etilarkan, o'quvchilarning yoshiga mos va qiziqarli usullarni qo'llash muhimdir. Zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlar ta'lim jarayonini o'yin va ijodkorlik orqali osonlashtiradi.

Masalan, interfaol ta'lim metodlarini qo'llash orqali bolalarning qiziqishini oshirish mumkin. Bolalar uchun maxsus ishlab chiqilgan mobil ilovalar va o'quv dasturlari orqali ular harflarni, so'zlarni va gaplarni mustaqil ravishda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Elektron darsliklar va raqamli resurslardan foydalanish o'quv materiallarini vizual va audio shaklda taqdim etish orqali samaradorlikni oshiradi.

Shuningdek, o'yin orqali ta'lim usuli bolalarni ta'lim jarayoniga jalb etishning samarali usuli hisoblanadi. Misol uchun, o'quvchilar orasida tanlov o'tkazish yoki jamoaviy loyihalar yaratish ularda hamkorlik va raqobat muhiti shakllantiradi. Masofaviy ta'lim platformalarida o'quvchilar virtual o'yinlar va topshiriqlarni bajarar ekan, bilimlarni mustahkamlash imkoniyatini qo'lga kiritadi.

Quyida zamonaviy metodlarni amaliyotda qo'llash bo'yicha misollar keltirilgan: Boshlang'ich ta'limda zamonaviy metodlarni amaliy darslarda quyidagicha qo'llash mumkin:

1. Interaktiv o'yinlar orqali harflarni o'rgatish: Masalan, dars davomida "Harflar topishmoqlari" o'yinini o'tkazish. O'qituvchi doskaga harflarni yashirib qo'yilgan rasmlarni joylashtiradi. O'quvchilar rasmni topib, unga mos keluvchi harfni aniqlashadi va uni to'g'ri talaffuz qilishga harakat qilishadi. Bu usul o'quvchilarni faollikka undaydi va harflarni eslab qolishlariga yordam beradi.

2. Raqamli vositalardan foydalanish: Planshet yoki kompyuterlarda maxsus dasturlar orqali o'quvchilar so'zlarni yozishni mashq qilishlari mumkin. Masalan, "ABC Kids" kabi dasturlarda bolalar tovush chiqarish va yozishni bir vaqtda o'rganadilar. O'qituvchi ularning xatolarini tekshirib, darhol tuzatishlar kiritishi mumkin.

3. CLIL metodikasidan foydalanish: Masalan, "Tabiatni bilib o'rganamiz" mavzusida dars o'tkazish. O'qituvchi o'quvchilarga daraxtlarning nomlarini o'rgatib, ularning tasvirlari orqali harflarni yozishni mashq qildiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarga tabiat haqidagi qisqa ma'lumotlarni o'qitadi. Bu yondashuv o'quvchilarda tilni va boshqa mavzularni birgalikda o'rganish ko'nikmasini shakllantiradi.

4. Gamifikatsiya (o'yinlashtirish): Darsda "Savodxonlik qahramonlari" loyahasini tashkil qilish. O'quvchilar turli topshiriqlarni bajarar ekan, ball to'plashadi va o'yin oxirida qahramon unvoniga ega bo'lishadi. Masalan, "Eng yaxshi hikoya yozuvchi"

yoki "Topshiriqlar chempioni". Bu usul bolalarning qiziqishini oshiradi va ularni rag'batlantiradi.

Metod yoki vosita	Amaliy qo'llanish	Natija
Interaktiv o'yinlar	Harflarni uyin tarzida o'rgatish (masalan, so'zlarni yig'ish o'yini orqali)	O'quvchilar qiziqishi ortadi va materialni tez o'zlashtiradi.
Elektron darsliklar	Raqamli qurilmalarda ovozli va vizual materiallarni o'rganish	Matn va tovush birgalikda o'quvchilarning eslab qolish qobiliyatini oshiradi.
Mobil ilovalar	O'yin shaklidagi mashqlar (masalan, so'zlarni lug'atga to'g'ri joylashtirish)	Bolalarning mustaqil mashg'ulotga bo'lgan qiziqishi ortadi.
CLIL metodikasi	Qiziqarli mavzular orqali ona tilini va boshqa fanlarni bir vaqtning o'zida o'rgatish	Bolalar o'qishni yanada mantiqiy va amaliy ko'nikmalarga asoslangan holda o'rganadi.
Virtual ta'lim platformalari	Uyda masofaviy dars olib borish, maxsus o'yinlar va topshiriqlarni bajarish	Uy sharoitida ham savodxonlikni rivojlantirishga imkon yaratadi.

Bu yondashuvlar o'quvchilarni faqat nazariy bilimlarni egallash bilan cheklamasdan, ularni faol amaliyotga jalb qilishga imkon yaratadi va savodxonlikni mustahkamlashda muhim o'rin tutadi.

XULOSA

Boshlang'ich ta'limda zamonaviy metod va texnologiyalarning qo'llanilishi ta'lim jarayonini samarali, qiziqarli va sifatli tashkil etishga imkon beradi. Savodxonlikni rivojlantirishda interaktiv o'yinlar, raqamli vositalar, gamifikatsiya, CLIL metodikasi va masofaviy ta'lim platformalaridan foydalanish o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, mustaqil fikrlash va ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shuningdek, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos tarzda vizual va audio materiallarni birlashtirib, bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga erishiladi. Zamonaviy metodlar dars jarayonini faqat nazariy bilim berishdan amaliy faoliyatga yo'naltirishga yordam beradi. Natijada, boshlang'ich ta'lim nafaqat savodxonlikni rivojlantirishga, balki o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Mazkur yondashuvlar o'qituvchilarning o'z ishini ijodiy tashkil etishi va o'quvchilar bilan samarali hamkorlik qilishiga zamin yaratadi. Bu esa ta'lim sifatini yangi darajaga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva N., Tursunova M. "**Boshlang'ich sinflarda savod o'rgatish metodikasi**", Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2020.
2. Mahkamova S. "**Ta'lim texnologiyalari va innovatsion yondashuvlar**", Toshkent: O'qituvchi, 2018.
3. Piaget J. "**The Psychology of the Child**", New York: Basic Books, 1972.
4. Vygotsky L. S. "**Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes**", Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.